

Dobrik István

Időtlen idő

Mezey István grafikusművész emlékére

Márciusban ugyan eltemettük, de mint néhány kivételes, már eltávozott kortársam, lelkemben velem van azóta is. Kezembe akadó rajzai, irodalmi vagy éppen helytörténeti munkákat gazdagító illusztrációi, könyvborítói, a bogácsi „Csáter apó pincéje” bejáratánál a helyet reklámozó, önarcképére hajazó öregember szemével mosolygós portréja, a pulton sorakozó boros címkék férfi lelkekhez hízelgő, játékos, pajzán cinkossága nem is hagyná Őt nekem az öregedés rest feledékenységében eltűnni. Szinte hihetetlen, hogy ezekben az egymásra tömörülő emlékekben milyen közelinek tűnik a hatvanadik születésnapja előtti években megnyitott visszatekintő kiállítása, amelyen köszönhettem Őt. Az e megnyitón elhangzott szöveget csak Neki adtam át írásban, s ennek megjelentetésével szeretnék emlékezni Rá most, sok, itt e tájon élő tisztelője és barátja nevében is:

„Fiatalkorom egyik legmeghatóbb élménye az volt, amikor megértettem Bergson időelméletét, vagyis azt, hogy az idő nem csupán materiálisan mérhető, van szubjektív idő, élmény-idő, van a lélekhez köthető idő érzet, ami nem ugyanaz az órával mérhető percek múlásával.

Különösen ez idő tájt, azért is volt fontos, e gondolkodásomat formáló felismerés, mert a körülöttem, a mindig mindent teljesítményben, mennyiségben mért értékrend végre elviselhetőbbé vált ettől a már féltett kincssé vált tudattól, hogy az idő szívünkben is, lelkünk mélyén is, érzéseinkben is legalább olyan lényeges, embert formáló fontosságú, mint a munkaidőt és elmúlást oly kíméletlen pontossággal jelző óramutató. Innentől kezdve érttem meg eszemmel is, szenvedésben miért is tűnik hosszúnak egy perc, boldogságban miért szaladnak az órák. Miért érezhetek, már elmúlnak tűnő dolgot meg nem történtnek, még meg nem történt dolgot már átéltnek és mi is a viszonyunk nekünk, halandó embereknek az időtlenhez.

A művészet, amelynek minden ágára fogékonyak voltunk, csak fokozta azt a csodát, ami a belülről átélt időben megérintett nem csupán az írott és festett, eljárásolt és eltáncolt műalkotásokon keresztül, hanem a természet minden mozdulásában.

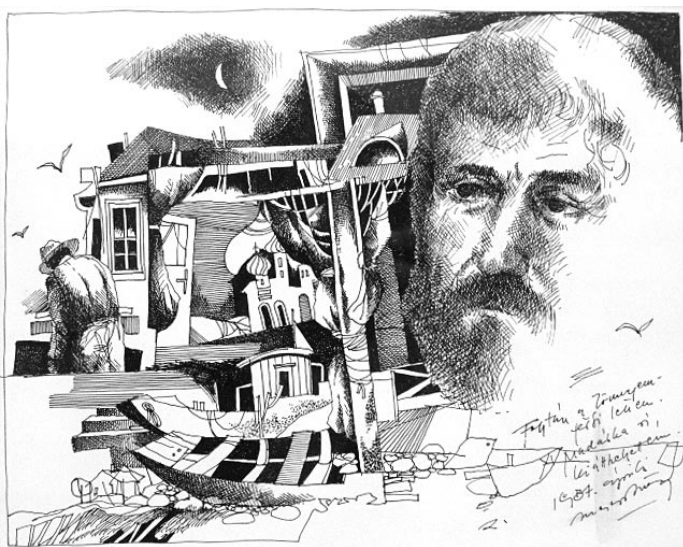
Mezey Istvánt már ózdi diákként ismertem. A nagyfiúk csapatához tartozott, akik közül ma már számosan híres emberként öregbítik a József Attila Gimnázium és a volt Ady Endre, igencsak szigorú legénynevelő kollégium hírnevét. Néha a szilenciumok tízperces szünetében együtt rúgtuk ismeretlenül is a labdát és a port a kollégium melletti, szűk udvaron rögtönzött focimeccsen, míg tanulásra be nem rendelt bennünket a vastelep rakodó gépeinek éjjel-nappal csörömpölő munkazaján is átfurakodó csengőszerű erőszakos hangja. Ismeretlenül is mindketten túléltünk tucatnyi szobafogságot, kimenő megvonást, átestünk néhány reménytelen szerelmen, hallgattuk Szabad Európán a Beatleseket, és nekünk,

kisebnek különösen büszkének kellett lenni a Szovjetunióban végzett Legoza Pistára, aki repülő tiszttá lett, és még néhányszor visszahívták a kollégiumba, hogy példaként állítsák a nevelhetetlen kamaszok elé.

Lélekben közel azonban igazán Mezey Istvánhoz mégis Krakkóban kerültem, mikor már Ő grafikusként, én pedig muzeológusként a Miskolci Galéria munkatársainak meghívására együtt utaztunk megnézni a nevezetes Nemzetközi Grafikai Biennálét, amelyről tudva lévő, hogy a miskolcinak volt példát adó elindítója.

Krakkó gyönyörű volt, mi pedig, már ugyan közel a krisztusi korhoz, de fiatalok. Kiállításról kiállításra jártunk. A templomokból kilopódzó tömjén illat az ódon utcákon titkon karonfogva osont végig a fűszeres tavaszi szellővel, kacéran lebbentve meg itt-ott a költőien öltözködő kortalan leánykák szoknyáit. Azon az együtt töltött néhány napon került igazán szívemhez közel, a kezéből már akkor sem hiányzó cigarettával és a korahajnalban gőzölgő kávé illatával, melyet igencsak nagy csuporral méretezett a felébredéshez önmagának.

Önarckép, 1987

Szint vallottunk a művészetről, rácsodálkoztunk a legújabb formanyelvi törekvésekre és természetesen mindannyian a gyönyörű város iránti bódult szerelemmel voltunk teli. Akkor sem beszélt sokat. Szűkszavúsága, de beszédes jelenléte ma is kortalanná teszi mérhető éveinek ellenére. Mert hiszen lassan hatvan éves lesz Mezey István.

De én már – hála legyen Bergsonnak – fiatal korom óta tudom, hogy a múlt időnek, amely biológiai létünk állapotára figyelmez, van egy bennünk rejtőző időtlen formája, amely a

művészetten keresztül öröklődik nemzedékről nemzedékre, korokról korokra. Ez a tehetőségünk ajándékoz meg bennünket a kortalanság felemelő érzésével. Ajándék ez annak, aki az Istentől kapott talentumokkal jól sáfárkodva művészetet teremt, de ajándék annak is, aki az így készült műveket képes befogadni, megérteni és saját világán belül azokat újratereíteni.

Mezey István, alkotóként ez ideáig jól sáfárkodott a kapott talentumokkal. Jelentős és sokoldalú életművet tud már maga mögött, amelyből itt és ma az utóbbi fél évtized munkái sorakoznak a falakon és a tárlókban, fűszerezve néhány régi, kedves alkotással.

Ez alkalommal is közös dolgainkról szól hozzánk hol örömmel, hol bánattal teli. Hol elmerengve, hol nosztalgizva. Művein időutazásra hív most is bennünket. A jövőt fürkésző, játékos gyermek- és ifjúkortól az öregség, múltba révedező széthulló magányosságáig követhető sokszínű érzésekkel teli lapjain az esendő ember sorsa.

Bár van, ahol tragédiákat sejtet, mégsem szomorúak művei. Lebegő formáival mese-szerű költészetet varázsol az elhagyott házak és emberek köré. Összeköt tereket és tárgyakat, ízeket és hangulatokat, érzéseket és sorsokat. A természet csodáit, pedig kitörő festőiséggel írja át színes látomássá.

Az idő, időtlenségről álmodozva szívünk mélyén él.

Az eltelt évek gyorsan elrepülnek, mert minden gond és bánat ellenére a boldog teremtés közelében fészkeltek. Ne foglalkozunk ma a mérhető idővel. Engedjük közelünkbe a mérhetetlent, amely emberi létezésünk titkos csodája, amely kibeszélhetetlen és csak őszinte ember érezheti legbelül, mennyire igaz. És e mérhetetlen, igaz álomban talán Legoza Pistához hasonlóan egyszer Mezey Istvánt is meghívják az ózdi kollégiumba, példaként állítva a nevelhetetlennek tűnő kamaszok elé.”

(Elhangzott 2002. június 22-én, Mezey István kazincbarcikai kiállításának megnyitóján.)

*

Mezey István 1945. szeptember 17-én született Szikszón. Reklámgrafikusi végzettségű, autodidakta művész volt, választott mesterének Szalay Lajost tekintette. 1967-től szerepelt kiállításokon, 1970-ben költözött Kazincbarcikára, ahol haláláig művésztanárként dolgozott. Első önálló tárlata is 1970-ben nyílt meg. Sokoldalú képzőművész volt, grafikával, festéssel, címertervezéssel, könyvillusztrációkkal, köztéri szobrászattal egyaránt foglalkozott. 1979-ben és 1985-ben az Országos Grafikai Biennálé díjazottja. Munkásságát többek között Borsod-Abaúj-Zemplén megye nívódíjával (1987) és a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszttel (1995) ismerték el. 2009-ben Kazincbarcika díszpolgára lett. Műveit egyebek mellett a Herman Ottó Múzeum, a Miskolci Galéria, a Kassai Galéria, a rozsnyói Városi Múzeum és a Sárospataki Képtár őrzi. 2012. február 26-án hunyt el Kazincbarcikán.

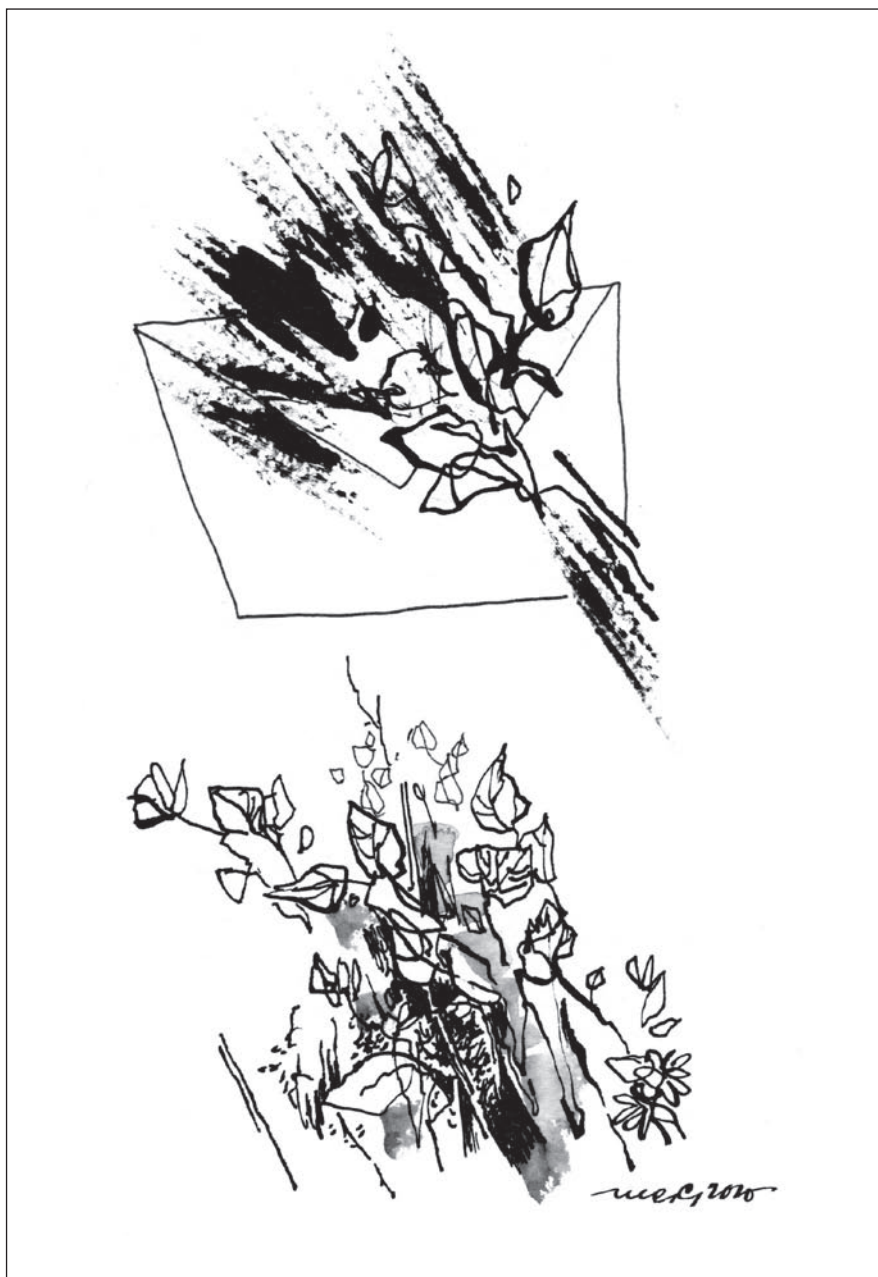
Péteri temető, 2009

Szemere Miklós, 2007

Verekedők, 2007

Távirat, 2010

Corpus, 2010

Sárkányölő, 2010

Sors V., 2007

Remény, 2007